بەش: سیستەمە سیاسییەکان و سیاسەتی گشتی

کۆلێژ: زانستە سیاسییەکان

زانکۆ: سەلاحەدین _ هەولێر

بابەت : ڕێبازی توێژینەوەی زانستی لە زانستە سیاسییەکان

قۆناغی : سێیەم

مامۆستا : د. جەلیل عەباس نادر

ساڵی خوێندن : ٢٠٢٣ -٢٠٢٤

پەرتووکی کۆرس

Course Book

١. ناوی کۆرس	ڕێبازی توێژینەوەی زانستی
٢- ناوی مامۆستا	د. جەلیل عەباس نادر
٣- بەش / کۆلێژ	زانستە سیاسییەکان
٤- پەیوەندی	Jalil.nader@su.edu.krd 0750 3232032
٥- یەکەی خوێندن بە نووسین لە هەفتەیەکدا	هەشت کاتژمێر
٦- ژمارەی کارکردن	سێ رۆژ لە هەفتە بۆ وانە وتنەوە و توێژینەوەی دەرچوون
٧- کۆدی کۆرس	
٨ – پرۆفایلی مامۆستا	بکالوریوس لە زانستە سیاسییەکان لە زانکۆی تهران ماستەر لە زانیاری ناوچەیی (بەشی یەکێتی ئەوروپا) لە زانکۆی عەلامە تەباتەبایی تهران دکتۆرا لە جوگرافیای سیاسی لە زانکۆی تهران وانە بێژ لە وانەکانی : ڕێبازی توێژینەوەی زانستی ، مێژووی پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان ، ستراتیژی ، یەکێتی ئەورووپا ، سیاسەتی گشتی ، بەڕێوەبردنی قەیرانە نێودەوڵەتییەکان .

٩- ناوەڕۆکی گشتی کۆرس :

زانستی مرۆڤ بەرهەمی ئەو هەوڵە زانستییانەیە کە بە درێژایی سەدەکانی پێشتر روویان داوە و لە ڕێگەی گواستنەوەی بۆ جیلەکانی دواتر و فراوانکردن و گەشەپێدانی بە شێوەی ئێستای لێهاتووە . سەرچاوەی دروست بوونی زانست بۆ چەند هۆکارێك وەکو فیترەتی مرۆڤ و دابین کردنی پێداویستییەکانی ژیانی دەگەڕێتەوە ئەم هۆکارانە بە شێوەیەکی بەردەوام وەکۆ داینەمۆ و بزوێنەری بەدەستهێنانی زانیارییەکانی مرۆڤ ئیشیان کردووە . دەتوانین بڵێین پێشکەوتنی زانستەکان لە نیوەی دووەمی سەدەی بیستەم،یەکسانە بە *هەموو سەردەمەکانی* پیشتر.ئەم پیشکەوتنە لەجیهانی رۆژئاوا بە کەلك وەرگرتن لەتویژینەوەی زانستی بووە.

ئاشکرایە کە گرنگی و بایەخی چالاکی توێژینەوەی زانستی رۆژ لە دوای رۆژ زیاتر دەبێت و بووە بە سیمای وڵاتانی پێشکەوتوو و دەبینین کە ئەم وڵاتانە رێژەیەکی بەرچاو لە داهات و بودجەکەیان بۆئەنجامدانی چالاکی توێژینەوەی زانستی تەرخان دەکەن.

مروڤ لەبەرپێویستی بەوەڵامدانەوەی پرسیارەکانی وتێگەیشتن لەلایەنەشاراوەکانی جیهان،هەروەهابەجێهێنانی پێداویستیەکانی ناچاربووەکەزۆرتربزانێت وگەشەبەزانیاریەکانی بدات هەر بۆئەم مەبەستەهەندێك کەرەستەومیتۆدی لێکۆڵینەوەی دروست کردوە،کە واتەمامۆستایان،توێژەران وئەو قوتابیانەیکە خوازیاری فێربوونن و دەیانەوێت ئاستی زانستی مروڤایەتی بەرز بکەنەوەپێویستیان بە شارەزایی لە شێوازومیتۆدەکانی توێژینەوەی زانستی هەیە.

١٠ – گرنگی ئەم بابەتە – پەرتووکی کۆرس – :

توێژینەوە فاکتەرێکی گرنگە بۆ بەرهەمهێنانی زانست، زانیاری و بەرەوپێش چوونی کۆمەڵگە لە هەموو بوارەکان ؛ کە واتا دەتوانین بڵێین قەبارەی ئەو توێژینەوانە لە هەر

کۆمەڵگەیەك ئەنجام دراوە یەکێك لە پێوەرەکانە بۆ نیشاندانی گەشەکردنی ئەو کۆمەڵگەیە .

ئامانجی توێژینەوە ، دۆزینەوە و پەرەپێدان بە زانست و زانیارییە . لە ڕێگەی توێژینەوە دەتوانرێت بازنەی زانیاریەکان فراوان بکرێت و بازنەیەکی نوێ لە نەزانراوەکان بەرووی مرۆڤایەتی بکرێتەوە و بەم شێوەیە مروڤ هەموو کات بەرەو پێش هەنگاو دەنێت .

ئەنجامدانی توێژینەوە لە ئێستادا یەکێك لە سەرەکی ترین هەنگاوەکانە بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگەکان، بە شێوەیەك کە زۆربەی شارەزایان لە بوارە جۆراوجۆرەکان پێیان وایە بە بێ ناسینی گیر و گرفتەکانی کۆمەڵگەو نەبوونی زانیاری لە سەر پێداویستییەکانی ، گەییشتن بە گەشەی ئابووری ئەستەمە . ئاشکرایە کە ناسین و دەستنیشان کردنی و دۆزینەوەی ڕێگە چارە بۆ کێشەکان تەنها لە ڕێگەی ئەنجامدانی توێژینەوەی زانستی دەبێت . هەر لەبەر ئەم هۆکارەیە کە یەکێك لە فاکتەرە گرنگەکان لە پێشکەوتنی وولاتانی پێشکەوتوو و پیشەسازی ئاوڕدانەوە و گرنگی دانە بە ئەنجامدانی توێژینەوەی زانستی و چینی توێژەران، لە بەر ئەوەی ئەم وولاتانە دەزانن کە ئاییندەیەکی درەوشاوە پەیوەندییەکی تەواوی هەیە بە ئەنجامدانی توێژینەوە لە ئێستادا ، هەر لە بەر ئەمەیە کە بوودجە و سەرمایەیەکی زەبەلاح بۆ ئەنجامدانی توێژینەوە تەرخان دەکەن .

١١ - ئامانجەکانی کۆرس :

دەتوانین ئامانجەکان لەم خاڵانەی خوارەوە کورت بکەینەوە:

١-قوتابی شارەزایی پێویست بە دەست بێنێت بۆئەنجامدانی توێژینەوەی دەرچوون و توێژینەوەی زانستی و ئامادەکردنی نامەی ماستەرو تێزی دکتۆرا

٢-بە دەستهێنانی شارەزایی پێویست بۆ ئەنجامدان و جێبەجێ کردنی ئەو پرۆژانە (چ حکومی یان لە لایەن کەرتی تایبەت بێت)کە پێویستیان بە توێژینەوە هەیە.کە واتە شارەزایی لە توێژینەوەی زانستی دەرفەتێکی باشە بۆ کارکردن کە داهاتێکی باشیشی هەیە.

٣-قوتابی بە گرتنەبەری پێوەرە زانستیەکان،وڵامی پرسیارەکان و کێشەکان دەدۆزێتەوە و

بـەم شـێوەیە رۆڵێکـی دەبێـت لـە پرۆسـەی پەرەپێـدانی ئاسـتی زانیـاری و چوارچـێوەی مەعریفەی مرۆڤایەتی.
١٢ – ئەرکەکانی قوتابی : هەوڵ دەدرێت بەپرسیاریەتی دروست بکرێت بۆ قوتـابی لـە رێگـەی ئامـادەبون، بەشـداری پێکردنیـان لـە رێگـەی وەڵامدانـەوە بـە پرسـیارەکان ، ورووژانـدنی پرسـیار و ئامـادەکردنی وەڵامەکان بە شێوەی نووسراو ، هاندانیان بۆ خوێندنەوە و ئەنجامدانی سمینارو هتد .
١٣ – چۆنییەتی وانە وتنەوە : سود وەرگرتن لە گوگڵ کلاس رووم ، وایـت بـۆرد ، گوڤـارە زانسـتییەکان ، نووسـینەوە لـە سەر پۆل و هەموو ئەو رێگایانە کە یارمەتیـدەر دەبـن بـۆ ئـەوەی کـە وانەکـە بـە باشـی بـە قوتابیان بگات .
١٤ – سیستەمی هەڵسەنگاندن : بەم شێوازانە هەڵسەنگاندن بۆ قوتابیان دەکرێت : لە رێگەی تاقیکردنەوەی مانگانە پرسیار و وەڵامی ناو پۆل ئەو بابەتانەی بە تیۆری خوێندراوە قوتابیان خۆیان بە پراکتیکی لە سـەر سـەبوورە ئەنجـامی دەدەن . راپۆرت و سمینار کردن لە رێگەی کوێز ئامادە بوون و نەبوونی قوتابیان لە ناو پۆل بۆ نموونـە : ٣٠ نمرە لە سەر دوو تاقیکردنەوەی ١٥ نمرەیی دەبێت کـە لـە کۆتـایی کۆرسـەکانی خوێنـدن ئەنجام دەدرێت.

٦٠ نمرە بۆ تاقیکردنەوەی کۆتایی سال دەبێت .
١٥ – دەرەنجامەکانی فێربوون : ئامانجی سەرەکی ئەم وانەیە ئەمەیە کە قوتابیان لە قۆناغی چوارەم بتوانن شارەزایی پێویستیان هەبێت بۆ نووسینەوەی توێژینەوەی دەرچوون ، ئامانجی دوورتریش ئەوەیە کە بتوانن لە قۆناغەکانی ماستەر و دکتۆرا نامەی ماستەر و تێزی دکتۆرایان بە باشی و لە چوارچێوەیەکی زانستی بنووسن ، هەروەها لە نووسینی توێژینەوەی زانستی بۆ گۆڤارە زانستییەکان سوود لەم وانەیە وەردەگیرێت بە شێوەیەك کە قوتابیان بە گرتنە بەری پێوەرە زانستییەکان دەتوانن وەڵامی کێشە و نەزانراوەکان بدۆزنەوە و رێگە چارەی پێویست بۆ کێشەکان بخەنە روو.

١٦ – لیستی سەرچاوەکان :

بە راستی یەکێك لە گەورەترین و بەرچاوترین کێشەکانی ئەمرۆی زانکۆکانی هەرێمی کوردستان نەبوونی سەرچاوەیە بە زمانی کوردی.لە لایەکی دیکەوە زۆربەی قوتابیان لە هیچ زمانێکی دیکە جگە لە زمانی کوردی شارەزاییان نییە. ئەمانە وایان کردوە کە قوتابیان پشت بە مامۆستا ببەستن.

نەبوونی سەرچاوە بە زمانی کوردی ناچاری کردین کە روو لە زمانەکانی دیکە بکەین بۆئەم مەبەستە کتێبی ((مقدمەای بر روش تحقیق در علوم انسانی))نووسینی دکتۆرمحمد رەزا حافز نیا وەکو سەرچاوەی سەرەکی بە کار دێنین.سەرچاوەکانی دیکەیش بریتین لە:

١- محمد رضا حافظ نیا ، **مقدمه** ای بر روش تحقیق در علوم انسانی ، تهران : سمت ، ١۴٠٠ .

٢- علی اکبر فرهنگی ، حسین صفرزاده روشهای تحقیق در علوم انسانی با نگرشی بر پایان نامه نویسی ، (تهران : پویش ، ١۴٠٠) .

٣- د. ابوالقاسم تاهری ، روش تحقیق در علوم سیاسی ، تالیف: (تهران : قومس، ١٣٩٩).

۴- د. محمود سریع القلم ، روش تحقیق در علوم سیاسی و روابگ بین الملل ، نشر

فرزان روز ، ۱۴۰۰ .

٥- دکتر سیاوش خلیلی شورینی ، روشهای تحقیق درعلوم انسانی، (تهران،یادواره کتاب،١٣٩٣)

٦- دکتر عزت الله نادری و دکتر مریم سیف نراقی ، روشهای تحقیق و چگونگی ارزشیابی أن درعلوم انسانی، (تهران،ارسباران، ١٣٩٩)

٧- روش و پژوهش در روابگ بین الملل:دوره کارشناسی ارشد،دکترقاسم افتخاری،دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران،١٣٨٨

٨- خلیل میرزایی ، شیوه عملی مقاله نویسی ، (تهران : جامعه شناسان ، ١٣٩٣).

٩- د. سەردار عوسمان باداوایی و م. عامر عەبدوللا شێخانی ، ڕێگاکانی توێژینەوەی زانستی ، (هەولێر : هێڤی ، ٢٠١٤).

١٠- سەلاحەددین ئەلهەواری ، بنەماکانی لێکۆڵینەوەی زانستی، وەرگێڕانی عباس محمد امین (هەولێر : نارین، ٢٠١٥).

١١- الدکتور مصگفی عبدالله ابوالقاسم ، مناهج و اسالیب البحپ السیاسی، (بنغازی،دار الکتب الوگنیه،٢٠٠٢)

١٢- منهج البحپ العلمی فی علم السیاسه ، محمد جمال الدین العلوی ، کلیه العلوم السیاسیه جامعه الموصل، ٢٠١٢.

13- A Gentile Guide to Research Methods,Gordon Rugg and marian petre(Poland,mc Graw hill,2007)

14- How to write a Thesis,2nd ed,Rowena Murray(Poland,oz Great S.A.,2006)

15- The Academic Essay:How to plan,draft,write and revise,Dr Derek soles(Great Britain,The Baslcerville press Ltd.2005).

١٧- ناوى بابەتەكان :

ناوى بابەتەكان	ناوى مامۆستا
پێشەكى و پێناسەى چەمكەكان	د. جەليل عەباس نادر تێبينى : بە پێى ساڵنامەى زانكۆ و رۆژانى پشو لەهەرێمى كوردستان خشتەى كاتى وانەكان دگۆردرێت و جێگير نييە لە بەر ئەمە كاتى وانەى هەفتانە دەگۆڕدرێت .
فەلسەفە و ئامانج لە توێژينەوەى زانستى	
جۆرەكانى توێژينەوەى زانستى	
لە رووى ناوەڕۆك و شێواز :	
توێژينەوەى مێژوويى	
توێژينەوەى ئەزموونى(تجربى)	
توێژينەوەى وەسفى	
لە رووى كواليتى (چۆنايەتى) :	
توێژينەوەى بنەرەتى	
توێژينەوەى بەكارهێنان	
توێژينەوەى گەشەپێدان	
لە رووى شێوازى جێبەجێ كردن:	
توێژينەوەى تاكە كەسى و توێژينەوەى گروپى	
هەڵبژاردن و ديارى كردنى بابەتى توێژينەوە	
دروست بوونى پرسيار و سنورداركردنى	
گريمانە،تايبەتمەندى و جۆرەكانى	
بگۆر و جۆرەكانى	
چۆنيەتى رێكخستنى لاپەڕەكانى توێژينەوە	

١٨- بابەتی پراكتیكی :

بابەتە پراكتیكیەكان خۆیان لە گفتگۆ و سمینار و راپۆرتی قوتابیان و وەڵامی ئەو پرسیارانە دەبیننەوە كە لە كاتی وانە وتنەوە دەخرێنە روو.

١٩ – نموونەی پرسیار و وەڵام :

پرسیار :

توێژینەوی مێژوویی پێناسە بكە و باسی كێشەكانی و هەروەها چۆنییەتی چارەسەر كردنیان بكە كە لەم جۆرە توێژینەوە بۆ توێژەر دێنە پێش؟

وەڵام :

توێژینەوەی مێژوویی بریتییە لە توێژینەوەیەك كە لە سەر بابەتێكی دیاریكراو ئەنجام دەدرێت كە لە رابردوو و لە قۆناغێكی زەمەنی دەستنیشان كراو روی داوە و بە كەڵك وەرگرتن لە بەڵگەنامە باوەڕپێكراوەكان ، تایبەتمەندییە گشتی و هاوبەشەكانی رووداو و دیاردە مێژووییەكان ئاشكرا دەكات.

ئەو كێشانەی كە توێژەر رووبەروویان دەبێتەوە بریتین لە :

یەكەم : ئامادە نەبوونی توێژەر لە گۆڕەپانی روداوەكان ، بەم مانایە كە توێژەر ناتوانێت بگۆرەكان دەستكاری و كۆنترۆڵ بكات یان ناتوانێت راستەوخۆ زانیارییەكان كۆ بكاتەوە.

دووەم : لەبەر دەست نەبوونی هەموو بەڵگەنامەكان ، واتا توێژەر ناتوانێت هەموو ئەو بەڵگەنامانەی كە بۆ بە ئەنجام گەیاندنی توێژینەوەكەی پێویستیەتی ئامادە و كۆیان بكاتەوە لەبەر ئەمە و بە مەبەستی پڕكردنەوەی ئەو بۆشاییە زانستییانەی كە لە توێژینەوەكەی دروست بووە روو روو لە حەدس و گومانی تایبەتی خۆی دەكات.

سێیەم : هەموو ئەو سەرچاوانەی دەست توێژەر دەكەون جێی متمانە نین . وەگو ئەو قسانەی كە پشتاوپشت لە سەر بابەتێك بە دەست دێن.

بە مەبەستی چارەسەر كردنی ئەم گرفتانە توێژەر دەبێت ئەم كارانە بكات :

یەكەم : تاوتوێكردنی بەڵگەنامەكان: واتا توێژەر دەبێت بە تاوتوێكردنی بەڵگەنامەكان

بنەمای توێژینەوەکەی لەسەر بەڵگەنامە باوەڕپێکراوەکان دابڕێژێت .

دووەم : بەڵگەنامـەکان کـەم و کورتییـان تێـدا نـەبێت بـەم مانایـە توێـژەر هـەوڵ بـدات ئـەو بەڵگەنامانەی کە کۆی دەکاتەوە بێ کەم و کورتی بێت و پەیوەندییـەکی لـۆژیکی لـە نێوانیـان دروست بکات.

سـێیەم : پاراسـتنی بێلایـەنی : بـەم مانایـە توێـژەر توێژینەوەکـەی لـە تێکـەڵکردنی راو بۆچوونی تایبـەتی خـۆی بپارێزێـت و لـە رێگـەی بـەراورد کـردن لـە نێـوان بەڵگـە نامـەکان و شیکردنەوەی لۆژیکی بۆیان کەم و کورتی و بۆشایی نێوانیان پڕ بکاتەوە.